

Årsrapport 2013

Kompetansesenter i lindrende behandling, Midt-Norge
Avdeling Palliasjon, Kreftklinikken, St. Olavs Hospital

www.palliasjon-midt.no

palliasjon-midt@stolav.no

Innholdsfortegnelse

Innholdsfortegnelse	2
Målsetting for kompetansesenteret i lindrende behandling	3
Organisering	3
Personell	3
Kompetanseheving	4
Kurs	4
Undervisning	4
Seminarer og konferanser	4
Fagdager	5
Regional undervisning og litteraturgjennomgang i palliasjon	5
Nytt masterstudium innen smerter og palliasjon høsten 2014	5
Forskning	5
Informasjonsarbeid	6
Kartlegging av palliativ virksomhet	6
Hjemmeside	6
Facebook	6
Nyhetsbrev	6
Helseregion Midt-Norge i 2013	7
Samarbeid med palliative team	7
Nord-Trøndelag	7
Nettverk og fagutvikling	7
Prosjekter	7
Sør-Trøndelag	7
Kliniske faggrupper	8
Anerkjennelse som ESMO senter – integrasjon mellom onkologi og palliasjon	8
Seksjon lindrende behandling	8
Kreftpoliklinikk, Orkdal Sjukehus	8
Nettverk og fagutvikling	9
Prosjekter	9
Møre og Romsdal	9
Nettverk og fagutvikling	10
Prosjekter	10
Samarbeidspartnere og annen utadrettet virksomhet	10
Samarbeid med Kreftforeningen	10
Fylkesmannen og Helsedirektoratet	10
EAPC Research Network	11
Nordisk spesialistkurs i palliativ medisin (NSCPM)	11

Målsetting for kompetansesenteret i lindrende behandling

Kompetansesenter i lindrende behandling Midt-Norge skal fremme palliasjon som fagfelt og bidra til bedre pasientbehandling i helseregion Midt-Norge.

Dette skal blant annet skje gjennom arbeid med:

- Et helhetlig palliativt tjenestetilbud av høy kvalitet både i spesialist- og kommunehelsetjenesten
- Godt samarbeid mellom primær- og spesialisthelsetjenesten
- Å styrke kompetanse innen kreft og palliasjon gjennom forskning, fagutvikling og undervisning

Organisering

Kompetansesenteret ble opprettet i 2002 som en følge av et nasjonalt politisk vedtak. Kompetansesenterets funksjon er beskrevet i sentrale dokumenter som Nasjonalt handlingsprogram med retningslinjer for palliasjon i kreftomsorgen, Nasjonal strategi for kreftområdet og flere nasjonale offentlige utredninger (NOU). Kompetansesenteret ble innledningsvis finansiert gjennom et ekstraordinært tilskudd til sykehuset som et prosjekt over Nasjonal kreftplan.

Kompetansesenteret er nå organisert som en del av Kreftklinikken Avdeling palliasjon, St. Olavs Hospital og drives i tett samarbeid med European Palliative Care Research Centre (PRC) og Kreftklinikken Avdeling forskning og undervisning. Kontorlokalene er i Kunnskapsenteret, 4.etasje, St. Olavs Hospital / NTNU.

Personell

Kompetansesenteret disponerer tre stillinger og i tillegg en 50 % stilling som Avdeling palliasjon stiller til disposisjon. Følgende personer innehar disse stillingene:

Navn	Tittel	Hovedansvarsområder
Anne Kari Knudsen	Daglig leder/overlege	Forskning, fagutvikling, ledelse
Laila Skjelvan	Prosjektkoordinator/sykepleier	Kurs, fagutvikling, kommunale prosjekter, kontaktnett
Ragnhild Green Helgås	Konsulent	Informasjon og formidling, konferanser, kontaktnett
Grete Søbstad	Kreftsykepleier	Nettverk, samhandling, kurs

Stillingen som avdelingssjef ved Avdeling Palliasjon deles mellom overlegene Morten Thronæs og Erik Løhre. Seksjonsleder er sykepleier Morten Barstad. Alle tre er sammen med professor i palliativ medisin Stein Kaasa, klinikkssjef Jo-Åsmund Lund og øvrige ansatte ved European Palliative Care Research Centre (PRC) aktive bidragsyttere til kompetansesenterets arbeid.

Kompetanseheving

To avdelinger i regionen er godkjent av Helsedirektoratet som utdanningssted for Kompetanseområde i palliativ medisin; Avdeling Palliasjon ved Kreftklinikken, St. Olavs Hospital og Kreftavdelinga, Ålesund Sjukehus. Ytterligere informasjon om ordningen finnes her: [Kompetanseområde palliativ medisin](#)

Kurs

Kompetansesenter i lindrende behandling har i tett samarbeid med klinikere fra Kreftklinikken og eksterne forelesere fra kommunehelsetjenesten eller andre samarbeidspartnere arrangert kurs. Nytt for året er kurs i innføring i prosjektskriving. Alle kurs har vært skriftlig evaluert av deltakerne om tilfredshet med innhold, metode og nytteverdi. Vi har også vært interessert i hvordan deltakerne aktivt bidrar til videreformidling av kursinnhold til egen enhet.

I 2013 arrangerte Kompetansesenteret følgende kurs for helsepersonell som arbeider med palliasjon fra hele regionen som målgruppe:

- Videregående kurs i lindrende behandling (55 deltakere)
- Grunnleggende kurs i lindrende behandling (65 deltakere)
- Innføring i prosjektskriving (22 deltakere)
- Cytostatikakurs (10 deltakere)

I tillegg har Kompetansesenteret sekretariatfunksjon for Nordisk spesialistkurs i palliasjon (NSCPM) (www.nscpm.org).

Undervisning

Kompetansesenter i lindrende behandling har i tett samarbeid med klinikere fra Kreftklinikken og Avdeling forskning og undervisning forelest ved høgskolen, medisinstudiet og internt ved eget sykehus:

- Sykepleie (Bachelor) ved HIST
- Kreftsykepleie ved HIST
- Videreutdanning i smerte og smertebehandling
- Spesialistutdanning innen geriatri
- Ukentlig litteraturundervisning

Seminarer og konferanser

- Regional samling for de palliative team i Midt- Norge (40 deltakere)
- Nidaroskongressen: emnekurs i smerte og palliativ medisin for allmennleger
- Kreftsykepleiekonferanse, Tromsø

Fagdager

- Levanger
- Samhandlingsenheten i Orkdalsregionen (SiO)
- Åfjord
- Malvik
- Eide/Fræna
- Hitra

Regional undervisning og litteraturgjennomgang i palliasjon

Kompetansesenteret har ansvaret for å følge opp innhenting av aktuelle og relevante vitenskapelige artikler om kreft og palliasjon som formidles på omgang via videokonferanse. Videoundervisningen inngår i Kreftklinikkenes faste undervisning i palliasjon og er med på å fylle kravet om å være godkjent som utdanningssted for Kompetanseområde palliativ medisin. Alle som arbeider med palliative pasienter i regionen er velkommen til å delta. Hver første tirsdag i måneden diskuteres en sykehistorie/pasientkasuistikk og relevant problemstilling for flere faggrupper, for øvrig presenteres en publikasjon som utgangspunkt for diskusjon. I løpet av 2013 har 18 artikler blitt gjenstand for drøfting, samtidig som man har drøftet to kasuistikker per måned. Det har også blitt gitt undervisning fra tverrfaglige eller andre som dekker kravet om undervisning innenfor kompetanseområdet i palliasjon.

Nytt masterstudium innen smerter og palliasjon høsten 2014

Kompetansesenter i lindrende behandling Midt-Norge og Avdeling forskning og undervisning har i tett samarbeid med Nasjonal kompetansetjeneste for sammensatte symptomlidelser, St. Olavs Hospital og European Palliative Care Research Centre, NTNU vært pådriver for etablering av en ny studieretning innen klinisk helsevitenskap ved NTNU; «Smerte og palliasjon». Studiet vil starte opp høsten 2014. Vi ser fram til å ønske deltakere fra alle profesjoner og hele regionen velkommen.

Forskning

Kompetansesenteret drives i tett samarbeid med European Palliative Care Research Centre (PRC) (www.ntnu.no/prc) som ivaretar forpliktelsen et regionalt kompetansesenter har til å drive forskning innen palliasjon.

PRC ble etablert i 2009 med støtte fra Kreftforeningen, St. Olavs Hospital og NTNU som et nasjonalt og internasjonalt forskningssenter med bidragsytere fra mange land og faggrupper basert på mangeårig forskningsaktivitet innen fagfeltet. PRC har som overordnet målsetting å forbedre pasientbehandling gjennom forskning, undervisning og implementering av resultater i klinisk praksis. Hovedsatsningsområdene er symptomlindring (hovedsakelig smerte og kakeksi) og gjennomføring av kliniske studier som spenner fra basalforskning til store prospektive kliniske studier. PRC har etablert et eget internasjonalt doktorgradsprogram innen palliasjon. For resultater, publikasjoner, doktorgrader og pågående forskningsprosjekter vises det til PRC sin hjemmeside og årsrapport for 2012. Regionale forskningsprosjekter vil vi fortløpende orientere om på vår egen hjemmeside.

Kompetansesenteret initierte i 2013 egne regionale forskningsprosjekt og alle ansatte ved Kompetansesenteret er aktive bidragsyttere i forskning som drives i regi av PRC og Kreftklinikken, St. Olavs Hospital. For detaljer om pågående prosjekter, publikasjoner og stipendiater tilknyttet PRC, NTNU, Kompetansesenteret og Kreftklinikken, St. Olavs Hospital vises det til hjemmeside og årsrapport for PRC (www.ntnu.no/prc).

Informasjonsarbeid

Kartlegging av palliativ virksomhet

Kompetansesenteret er ansvarlig for helseregion Midt-Norge i www.pallreg.no, et nasjonalt register for palliative virksomheter. Kompetansesenteret har oversikt over lokale og regionale palliative tiltak som fyller kriteriene for oppføring i registeret. Dette inkluderer også oversikt over mottakere av særskilt tilskudd til lindrende behandling over statsbudsjettet fra Helsedirektoratet.

Hjemmeside

Kompetansesenteret arbeider for at nettsiden www.palliasjon-midt.no skal være et ressurscenter for alle som arbeider med pasienter i en palliativ fase av sin sykdom. Arbeid med revisjon av innhold samt redesign av hjemmesiden ble påbegynt i desember 2012 og ny hjemmeside ble presentert våren 2013.

Facebook

Kompetansesenteret har egen side på facebook: www.facebook.com/Kompetansesenteretmidt norge
Vi har ca 130 registrerte medlemmer fra alle deler av landet.

Nyhetsbrev

Kompetansesenteret sendte ut 4 nyhetsbrev i 2013. Hensikten med nyhetsbrevene er å informere om relevante arrangement, endringer av regelverk, oppdatering av retningslinjer etc. Nyhetsbrev vil sendes til kontaktpersoner i hele regionen. Ved ønske om å bli lagt til eller slettet fra adresselisten, kontakt oss per epost: palliasjon-midt@stolav.no

Helseregion Midt-Norge i 2013

Krefttilbudet i Helse Midt-Norge er organisert med onkologiske avdelinger i Trondheim og Ålesund. Det er onkologiske poliklinikker på alle sykehus i landsdelen: Namsos, Levanger, Trondheim, Orkdal, Molde, Kristiansund, Ålesund og Volda. Det er palliative team ved alle disse, unntatt i Namsos.

Samarbeid med palliative team

Årlig arrangerer Kompetansesenter i lindrende behandling en regionsamling for palliative team i Midt-Norge (40 deltakere). Målet med en årlig samling er å få felles faglig påfyll i tillegg til å utveksle erfaringer og samarbeid om felles faglige utfordringer.

Nord-Trøndelag

Helse Nord-Trøndelag HF: 135 140 innbyggere per 1.1.2014

Levanger sykehus: nedslagsfelt ca. 90 000

- Palliativt team ved Levanger sykehus
- Onkologisk poliklinikk Levanger

Namsos sykehus: nedslagsfelt ca. 40 000

- Onkologisk poliklinikk Namsos

- Nettverk av ressurspersoner i kreftomsorg
- Forum for Kreftsykepleie (FKS) lokallag Levanger
- Kreftkoordinatorer i Levanger/Verdal og Steinkjer/Inderøy/Verran/Snåsa
- Værnesregionen distriktsmedisinsk senter
- Distriktsmedisinsk senter Inn-Trøndelag

Nord-Trøndelag har palliativt senter (onkologisk poliklinikk og palliativt team) ved Levanger sykehus, samt onkologisk poliklinikk ved Namsos sykehus. Det er i dag to onkologer ved kreftpoliklinikken på Levanger sykehus og en onkolog to dager annenhver uke ved Namsos sykehus.

Nettverk og fagutvikling

Kompetansesenteret er involvert i driften av nettverk av ressurspersoner i kreftomsorg, som arrangerer to fagdager per år. Det ble avviklet fagdager i Levanger i april og oktober 2013. Det er arrangert temakveld/fagdag i regi av FKS. I Nord-Trøndelag er det et tydelig behov for å forsterke det palliative tilbudet til pasienter i den nordlige delen av fylket gjennom en etablering av palliativt team ved Namsos sykehus.

Prosjekter

Kompetansesenteret har støttet følgende prosjekter i regi av kommunehelsetjenesten i 2013:

Verdal/Levanger: Kompetansehevende tiltak

Overhalla: Lindrende behandling og omsorg ved livets slutt

Sør-Trøndelag

St. Olavs Hospital HF: 306 359 innbyggere per 1.1.2014

St. Olavs Hospital, herunder Orkdal sjukehus og Røros sykehus som har lokalsykehusfunksjon

- Onkologisk avdeling: Kreftklinikken, St. Olavs Hospital
  - Avdeling palliasjon
    - Seksjon lindrende behandling (SLB) inkl. palliativt team
    - Kompetansesenter i lindrende behandling (regionalt palliativt senter)
  - Kreft poliklinikk Orkdal Sjukehus:
    - Palliativt team
    - Onkologisk poliklinikk

Kliniske faggrupper

Det er ved Kreftklinikken etablert 5 kliniske faggrupper innenfor temaene *intensiv kjemoterapi, ernæring, smerte, omsorg ved livets slutt og stråleterapi*. Faggruppene skal sikre at alle prosedyrer på klinikken innen disse fagområdene er oppdaterte i henhold til nasjonale handlingsprogram og internasjonale anbefalinger, bidra til at gode pasientforløp blir utviklet og fulgt, og sikre at klinikken har en pasientlogistikk som sikrer kvalitet på alle nivåer. I tillegg skal gruppene bidra til undervisning og kompetanseheving både internt på St. Olavs Hospital og i helseregionen for øvrig innen sine respektive fagområder. Faggruppene er tverrfaglig sammensatt, og har en leder med høy faglig kompetanse innen det aktuelle fagområdet. Det er allokert resurser til fagutviklingsarbeid ved at en person i hver gruppe (sykepleier/stråleterapeut) er frikjøpt i 20% av sin opprinnelige stilling.

Anerkjennelse som ESMO senter – integrasjon mellom onkologi og palliasjon

Kreftklinikken ved St. Olavs Hospital er som første i Norge, utnevnt til «ESMO Designated Centre of Integrated Oncology and Palliative Care» av den europeiske organisasjonen European Society for Medical Oncology. Dette er et kvalitetsstempel som slår fast at klinikken tilbyr palliative tjenester med høy kvalitet til pasienter og pårørende gjennom hele sykdomsforløpet. Det offisielle diplommet ble overlevert klinikken ved professor i palliativ medisin Stein Kaasa, på European Cancer Congress i Amsterdam høsten 2013.

Seksjon lindrende behandling

Kreftklinikken ved St. Olavs Hospital har i 2013 økt sin satsing på palliasjon som fagfelt. Prinsippet om integrasjon av palliasjon i onkologien har vært sentralt. Seksjon lindrende behandling, SLB, ved Avdeling palliasjon tilbyr utredning og behandling av palliative pasienter på et høyt internasjonalt nivå. Kreftklinikken har hatt økt fokus på pasientforløp, noe som har medført redusert liggetid. På denne måten har flere pasienter fått mulighet til å komme tidligere hjem og flere pasienter har fått tilbud om innleggelse.

Kreftpoliklinikk, Orkdal Sjukehus

Poliklinikken ble etablert i november 2012, og gir et onkologisk og palliativt tilbud til kreftpasienter i Orkdalsregionen. Poliklinikken er organisert under Kreftklinikken, St. Olavs Hospital. Orkdal Sjukehus har lokalsykehusfunksjon for ca. 95 000 innbyggere. Tre kreftsykepleiere samt en onkolog i 100 % stilling var tilsatt ved oppstarten; i løpet av 2013 har bemanning økt til to onkologer. Fysioterapeut og prest er tilsatt i 20% stilling og

sosionom, ernæringsfysiolog og ergoterapeut fra St. Olavs Hospital i Trondheim benyttes i det palliative teamet.

Nettverk og fagutvikling

- Kreftklinikken, St. Olavs Hospital er godkjent av Helsedirektoratet som utdanningssted for Kompetanseområde i palliativ medisin
- Forum for Kreftsykepleie (FKS) lokallag Trondheim
- Kreftkoordinatorer i Trondheim, Malvik, Melhus, Fosenregionen og Samhandlingsenheten i Orkdalsregionen (SiO)
- Fosen distriktsmedisinske senter
- Tre kommunale prosjekter i lindrende behandling

Sør-Trøndelag har ikke et fylkesdekkende nettverk for ressurspersoner i kreftomsorg. Det er egne nettverk i kommunene som tilhører «Samhandlingsenheten i Orkdalsregionen» (SiO), på Fosen og i Trondheim kommune. Det er også et samarbeid i fjellregionen, der Holtålen og Røros kommune samarbeider med Os kommune (Hedmark fylke og Helseregion Sør-Øst).

Kompetansesenteret er involvert i et nettverk av ressurspersoner i kreftomsorg og lindrende behandling i SiO, der 12 kommuner i nedslagsfeltet til Orkdal sjukehus deltar.

Kompetansesenteret er representert i Styringsgruppen rundt kreftkoordinator i Trondheim kommune, og er en støttespiller i Trondheim kommunes prosjektetablering av ressurssykepleienettverk i hjemmetjenesten.

Prosjekter

Kompetansesenteret har støttet følgende prosjekter i regi av kommunehelsetjenesten i 2013 i samarbeid med Fylkesmannen i Sør- Trøndelag:

Skaun kommune: Interkommunalt kompetansenettverk i kreftomsorg og lindrende behandling

Melhus kommune: Kompetansesikring

Røros kommune: Lindrende behandling i kommunehelsetjenesten

Trondheim kommune: Etablere et bærekraftig nettverk av ressurssykepleiere i kreftomsorg og palliasjon i hjemmetjenesten i Trondheim kommune

Møre og Romsdal

Helse Møre og Romsdal 261 531 innbyggere per 1.1. 2014

- Ålesund sjukehus: nedslagsfelt ca. 90 000
  - o Kreftavdeling
  - o Onkologisk poliklinikk
  - o Palliativt team
- Volda sjukehus: nedslagsfelt ca. 40 000
  - o Palliativt team Volda
  - o Onkologisk poliklinikk Volda sjukehus
- Molde sjukehus: nedslagsfelt ca. 90 000
  - o Palliativt senter Molde
  - o Onkologisk poliklinikk Molde

- Kristiansund sykehus: nedslagsfelt ca. 40 000
  - o Palliativt team Kristiansund
  - o Onkologisk poliklinikk Kristiansund

Nettverk og fagutvikling

- Kreftavdelinga, Ålesund sjukehus er godkjent av Helsedirektoratet som utdanningssted for Kompetanseområde palliativ medisin
- Nettverk av ressurspsykeleiere i kreftomsorg og lindrende behandling
- Forum for Kreftpsykeleie (FKS) lokallag Sunnmøre og lokallag Nordmøre og Romsdal
- Kreftkoordinatorer i Ålesund, Volda, Ulstein, Sula, Averøy, Sykkylven, Molde, Kristiansund, Haram og Fræna/Eide
- Sju kommunale prosjekter i lindrende behandling

Møre og Romsdal har god dekning av palliative team ved alle sykehusene i fylket. Der er også onkologiske poliklinikker ved alle sykehus, samt kreftavdeling ved Ålesund sjukehus.

Det er et godt etablert nettverk av ressurspsykeleiere i kreftomsorg og lindrende behandling i kommunene som utgjør det tidligere Helse Sunnmøre i nedslagsfeltet til Ålesund og Volda sjukehus. Nettverket drives av de palliative teamene ved sykehusene i samarbeid med kompetansesenteret, Kreftforeningen og Høgskolen i Ålesund. I løpet av 2012 har alle onkologiske poliklinikker og palliative team blitt samlet organisatorisk under kreftavdelingen i Ålesund.

Prosjekter

Kompetansesenteret har støttet følgende prosjekter i regi av kommunehelsetjenesten i 2013 i samarbeid med Fylkesmannen:

Ålesund: Hospiteringsprosjekt Blindheim

Sula: Utvikling gjennom kunnskap

Fræna/Eide: Lindring på tvers

Haram: Kompetansehevende tiltak

Ulstein: Et verdig liv til det siste

Molde: Kompetanseheving og standardsetting for Molde kommunes arbeid innen palliasjon

Samarbeidspartnere og annen utadrettet virksomhet

Samarbeid med Kreftforeningen

Kompetansesenteret har jevnlig kontakt med Kreftforeningen og samarbeider for tiden om følgende prosjekter:

- Kreftkoordinatorer i regionen
- Nettverk for ressurspersoner i kreftomsorg og lindrende behandling Helse Nord-Trøndelag
- Nettverk av ressurspsykeleiere i kreftomsorg og lindrende behandling tidl. Helse Sunnmøre

Fylkesmannen og Helsedirektoratet

Kompetansesenter i lindrende behandling samarbeider tett med Fylkesmannen for faglig vurdering av kommunale prosjektsøknader innen lindrende behandling og omsorg. Formålet

med tilskuddsordningen er å styrke kvaliteten i tilbudet til lindrende behandling og omsorg og bidra til kompetanseoppbygging i kommunene. Årets tilskuddsramme for hele landet var kr 15.5 mill. I 2013 mottok Helseregion Midt-Norge 13 søknader for en samlet beløp Kr 11 417 000.- og det ble fordelt ca kr 5.5 mill til 12 kommuner (en kommune fikk avslag).

EAPC Research Network

Professor Stein Kaasa er leder for EAPC sitt forskningsnettverk, hvilket medfører at sekretariatet er i Trondheim. I 2013 arbeidet nettverket med en rekke forskningsprosjekter, i tillegg til arbeid med 8th World Research Congress of the EAPC, som skal arrangeres i 2014 og 3rd International Seminar of the PRC and EAPC RN som ble holdt i Milano i desember 2013.

Nordisk spesialistkurs i palliativ medisin (NSCPM)

Kompetansesenteret har sekretariatsfunksjon for NSCPM, som avsluttet sin femte syklus i 2013, og startet og den sjette. Kurset utdanner cirka 40 spesialister i palliativ medisin per syklus. Den første modulen av syklus seks ble arrangert i Trondheim i september 2013.